QUALITATIVE RESEARCH

Explaining the Factors Affecting Childbearing in Iran: A Meta-Synthesis Study

Fereshteh Araghian Mojarad[1]
Soghra Khani[2]
Tahereh Yaghoubi[3]
Sedigheh Hasani Moghadam[4]
Leila Jouybari[5]

[1] Assistant Professor, Psychosomatic Research Center, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran.
[2] Associate Professor, Sexual and Reproductive Health Research Center, Nasibeh School of Nursing and Midwifery, Sari, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran
[3] Associate Professor, Psychosomatic Research Center, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran.
[4] MSc in Midwifery Counselling, Student Research Committee, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran
[5] Professor, Center for Studies and Development of Medical Education, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran

(Received July 4, 2023 ; Accepted November 19, 2023)

Abstract

Background and purpose: Childbearing, as one of the structural elements of demographic changes, has attracted considerable attention in the field of social issues. In light of the new population policies of the country aimed at increasing the population, the present study was conducted with the aim of examining the factors related to childbearing in Iran through a systematic review of qualitative studies.

Materials and methods: The current study is a meta-synthesis of qualitative studies that was conducted using the Noblit and Haar method in six stages. To this end, all the qualitative studies related to the factors of affecting childbearing in Iran were scrutinized at information banks within the country without year restrictions using keywords "childbearing" and "qualitative studies". It was also searched in PubMed, Scopus Google scholar databases using keywords "Childbearing", "fertility", "Qualitative Study" and Iran. To ensure the quality of the selected articles, all stages of searching, screening and final selection of articles were done by two independent researchers.

Results: Twenty-two qualitative studies on the factors affecting childbearing were identified and analyzed based on the inclusion criteria. Consequently, two main categories were extracted: "facilitators of childbearing" and "barriers to childbearing".

Conclusion: In this meta-synthesis study, various factors play a role in couples having children, which are religious, individual, family-social factors that are facilitators, and demographic, economic, selfish, cultural, social, political, health-related factors are barriers to having children. Regardless of the problems and societal expectations, the likelihood of an increase in the country's population is not feasible.

Keywords: childbearing fertility, iran, qualitative study

J Mazandaran Univ Med Sci 2023; 33 (Supple 2): 291-302 (Persian).

Corresponding Author: Leila Jouybari - Center for Studies and Development of Medical Education, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran. (E-mail: Jouybari@goums.ac.ir)

[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-13]

پژوهشی کیفی

مجله دانشگاه علوم پزشکی مازندران
دوره سی و سوم شماره ویژه نامه ۲ آذر سال ۱۴۰۲ (۳۰۲-۲۹۱)

تبیین عوامل موثر بر فرزندآوری در ایران: یک مطالعه متاسنتز

فرشته عراقیان مجرد[۱]
صغری خانی[۲]
طاهره یعقوبی[۳]
صدیقه حسنی مقدم[۴]
لیلا جویباری[۵]

چکیده

سابقه و هدف: فرزندآوری یکی از عناصر ساختاری تغییرات جمعیتی است و در حوزه مسائل اجتماعی توجه زیادی را به خود جلب کرده است. با توجه به سیاست‌های جمعیتی جدید کشور مبنی بر افزایش جمعیت، مطالعه حاضر با هدف بررسی عوامل مرتبط با فرزندآوری در ایران از طریق مرور نظام‌مند مطالعات کیفی انجام شد.

مواد و روش‌ها: مطالعه حاضر از نوع متاسنتز مطالعات کیفی است که با روش نوبلیت و هار طی شش مرحله انجام شد. بدین منظور تمامی مطالعات کیفی انجام شده پیرامون عوامل موثر بر فرزندآوری در ایران در بانک‌های اطلاعاتی داخل کشور بدون محدودیت سال با کلمات کلیدی "فرزندآوری" و "مطالعات کیفی" و همچنین در پایگاه‌های Google scholar, PubMed, Scopus با کلمات کلیدی "Childbearing"، "fertility"، "Qualitative Study" و "Iran" جستجو و بررسی شدند. برای اطمینان از کیفیت مقالات انتخاب شده، تمام مراحل جستجو، غربالگری و انتخاب نهایی مقالات توسط دو پژوهشگر مستقل انجام شد.

یافته‌ها: بر اساس معیارهای ورود، ۲۲ مطالعه کیفی با موضوع عوامل موثر بر فرزندآوری مورد بررسی و تحلیل قرار گرفتند و دو طبقه اصلی "تسهیل کننده‌های فرزندآوری" و "موانع فرزندآوری" استخراج شدند.

استنتاج: عوامل مختلفی بر فرزندآوری زوجین نقش دارند که عوامل اعتقادی، فردی، خانوادگی- اجتماعی از تسهیل‌کننده‌ها و عوامل جمعیت‌شناختی، اقتصادی، خودخواهانه، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، عوامل مرتبط با سلامتی موانع فرزندآوری می‌باشند. بدون توجه به مشکلات و انتظارات جامعه، نمی‌توان انتظار افزایش جمعیت در کشور را داشت.

واژه های کلیدی: فرزندآوری، ایران، مطالعه کیفی

مقدمه

فرزندآوری یکی از عناصر ساختاری تغییرات جمعیتی و در حوزه مسائل اجتماعی، توجه زیادی را به خود جلب کرده است(۱). پدیده کم فرزندی، تک فرزندی و بی فرزندی اکنون جزء ویژگی‌های

مولف مسئول: لیلا جویباری- گرگان: استاد، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی E-mail: Jouybari@goums.ac.ir
۱. استادیار، مرکز تحقیقات روان تنی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران
۲. دانشیار، مرکز تحقیقات سلامت جنسی و باروری، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران
۳. دانشیار، مرکز تحقیقات روان تنی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران
۴. کارشناسی ارشد مشاوره در مامایی، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران
۵. استاد، مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران
تاریخ دریافت : ۱۴۰۲/۴/۲۴ تاریخ ارجاع جهت اصلاحات : ۱۴۰۲/۸/۶ تاریخ تصویب : ۱۴۰۲/۸/۲۸

[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-13]

زندگی مدرن محسوب می‌شود و اکثر زوج‌های جوان از آن استقبال می‌کنند. این عامل منجر شده تا سن فرزندآوری افزایش یافته و گرایش همسران برای فرزندآوری و مادر بودن کاهش یابد(۲). نرخ باروری کلی از ۲/۱ به در سال ۱۳۹۵ به ۱/۷۴ در سال ۱۳۹۸ رسیده است و در سال ۱۳۹۹ این روند همچنان کاهش داشته است(۳). نتایج یک مطالعه مرورسیستماتیک نشان می‌دهد که مواردی نظیر موقعیت اجتماعی- اقتصادی، تصمیمات فردی، گرایش دینی و خانواده‌گرایی، میزان تحصیلات، موقعیت شغلی، محل سکونت، وابستگی های قومی، سن ازدواج، بیکاری و سیاست‌های دولت مبتنی بر کنترل جمعیت از مهم‌ترین علل مؤثر بر تمایل فرزندآوری بودند. یکی از مهمترین موانع فرزندآوری در ایران، وسایل پیشگیری از بارداری گزارش شده است. ارزش‌های سنتی و باورهای مذهبی باعث تقویت باروری شده و انگیزه به فرزندآوری در خانواده‌هایی با سطح اجتماعی- اقتصادی پایین بیشتر است. ازدواج در سن پایین نیز بر تمایل به باروری تاثیر دارد(۴). امروزه کاهش فرزندآوری به فهرست مسائل جمعیتی، اجتماعی و فرهنگی تبدیل شده است که باید مورد بررسی قرار گیرد تا بتوان برای آن راهکاری موثر یافت(۵). مطالعات کمی و کیفی متعددی با محوریت موضوع فرزندآوری انجام شده است(۱۰-۶).

اما تاکنون مطالعه‌ای متاسنتز یافت نشده است. انجام یک مطالعه متاسنتز از پژوهش‌های کیفی در این حیطه می‌تواند بینش جدیدی در اختیار پژوهشگران و سیاستگذاران قرار دهد. درواقع شناخت عوامل پیش‌رو در این حیطه نیازمند تحلیل تجارب و احساسات و درک افراد از فرزندآوری بوده و دراین زمینه مطالعات کیفی می‌توانند مؤثر واقع شوند. با توجه به سیاست‌های جمعیتی جدید کشور مبنی بر افزایش جمعیت، مطالعه حاضر با هدف بررسی عوامل مرتبط با فرزندآوری در ایران از طریق مرور نظام‌مند مطالعات کیفی انجام شد.

مواد و روش ها

مطالعه حاضر یک پژوهش از نوع متاسنتز مطالعات کیفی است. این مطالعه با روش متاسنتز کیفی نوبلیت و هار (۱۹۸۸) طی شش مرحله انجام شد(۱۱):

در مرحله اول عنوان تحقیق یعنی عوامل موثر بر فرزندآوری مدنظر قرار گرفت.

در مرحله دوم مطالعات دارای شرایط ورود به متاسنتز وارد مطالعه شدند. بدین‌منظور مطالعات کیفی انجام شده درباره عوامل موثر بر فرزندآوری در ایران در بانک‌های اطلاعاتی مقالات علوم پزشکی (نوپا)، پایگاه نشریات جهاد دانشگاهی، گوگل اسکالر، سیویلیکا و مگیران بدون محدودیت سال جمع‌آوری و مورد بررسی و مقایسه قرار گرفتند. برای جستجو در بانک‌های اطلاعاتی مذکور از عبارت "فرزندآوری" و "مطالعه کیفی" استفاده شد. هم‌چنین در پایگاه‌های PubMed, Scopus با کلمات کلیدی "Childbearing" ، "Qualitative Study" و Iran جستجو شد.

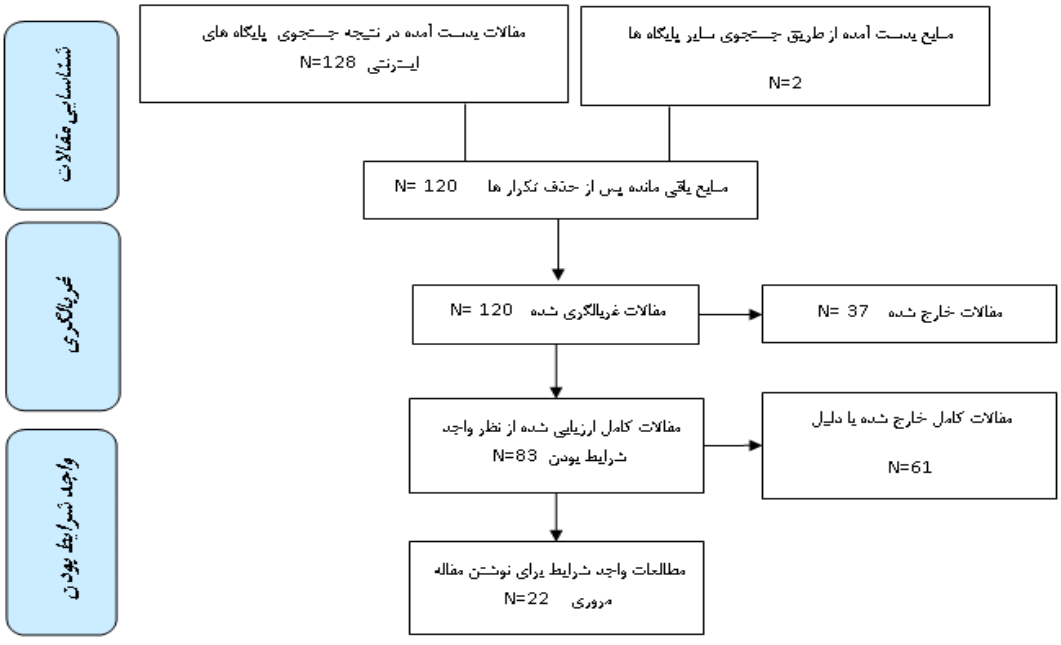
معیارهای ورود شامل این موارد بودند: مطالعاتی که دقیقا مفهوم فرزندآوری یا عوامل مرتبط با آن را مورد بررسی قرار می‌دهند، واژه فرزندآوری در عنوان و چکیده مقالات ذکر شده باشد، به زبان فارسی و انگلیسی منتشر شده باشد و در داخل کشور ایران انجام شده باشند. پس از حذف مقالات تکراری و بررسی عنوان و چکیده مقالات، در صورتی که مطالعات شرایط ذکر شده را نداشتند، از مطالعه حذف شدند. پس از انتخاب مقالات، کیفیت مقالات کیفی با چک لیست کورک COREQ توسط دو محقق جداگانه بررسی شدند. زیرا قبل از انجام متاسنتز، مطالعات اولیه‌ای که قرار است وارد پژوهش شوند باید مورد ارزشیابی و نقد قرار گیرند. معیارهای نقد و الگوی مورد بررسی باید مورد توافق محققان باشد(۱۲). ابزار COREQ یا معیارهای تلفیقی برای گزارش مطالعه کیفی، چک لیست ۳۲ آیتمی است که توسط تونگ (Tong) و همکاران تدوین شد. این ابزار برگرفته از یک مطالعه

[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-13]

مروری و تحلیل کیفی بر چک‌لیست‌های موجود برای نگارش مطالعات کیفی است. چک لیست مورد نظر به محققان کمک می‌کند تا با معیارهای گزارش‌دهی مطالعه کیفی در حیطه تیم پژوهش و انعکاس‌پذیری در دو بخش ویژگی‌های فردی و ارتباط با مشارکت‌کنندگان (۸ معیار)، حیطه طراحی مطالعه در سه بخش چارچوب نظری، محیط و روش گردآوری داده‌ها (۱۵ معیار) و حیطه تحلیل یافته‌ها در دو بخش تحلیل داده‌ها و گزارش یافته‌ها (۹ معیار) آشنا شوند. ابزار مربوطه برای انواع مطالعات کیفی به‌ویژه روش‌های مبتنی بر مصاحبه و گروه‌های متمرکز مناسب اعلام شده است(۱۳). در مرحله سوم، هر یک از مطالعات انتخاب شده، با دقت و با تمرکز بر جزئیات، خوانده شدند تا مفاهیم کلیدی و موضوعات آن‌ها مشخص شوند. در مرحله چهارم، مفاهیم کلیدی استخراج، در کنار یکدیگر قرار داده شده و ارتباط بین آن‌ها مورد بررسی قرار گرفت. در مرحله پنجم، مفاهیم کلیدی استخراج شده از هر مطالعه با مفاهیم کلیدی سایر مطالعات از نظر شباهت و تفاوت مقایسه شدند و در نهایت در مرحله ششم، نتیجه نهایی متاسنتز یا به عبارت دیگر تفسیر نهایی از پدیده فرزندآوری و عوامل مرتبط با آن به‌ترتیب در قالب طبقه اصلی و زیر طبقه ارائه شد. برای اطمینان از کیفیت مقالات انتخاب شده تمام مراحل جستجو، غربالگری و انتخاب نهایی مقالات را دو پژوهشگر مستقل انجام دادند و اگر اختلاف نظری وجود داشت با بحث و گفتگو برطرف نمودند.

یافته‌ها

براساس جستجوی اولیه صورت گرفته در پایگاه‌های اطلاعاتی مذکور، از بین مطالعات کیفی انجام شده در ارتباط با فرزندآوری و عوامل مرتبط با آن بدون محدودیت سال، تعداد ۲۲ مطالعه یافت شد(فلوچارت شماره۱). نتایج حاصل از عوامل موثر بر فرزندآوری در مضامین اصلی تسهیل کننده‌های فرزندآوری، موانع فرزندآوری طبقه‌بندی گردید. در مجموع ۳۵۵ کد به عنوان مهم‌ترین عوامل موثر برفرزندآوری استخراج شد. مشخصات مربوط به مطالعات بررسی شده در جدول شماره ۱ و مضامین و کدهای زیرمجموعه آن‌ها در جدول شماره ۲ آورده شده است.

فلوچارت شماره ۱: جستجو و ورود مطالعات

[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-13]

جدول شماره ۱: مطالعات بررسی شده

نویسنده	شهر/ سال	هدف مطالعه	نوع مطالعه	نتایج اصلی	مشارکت کنندگان	امتیاز کورک
غفاری سردشت و همکاران(۲)	مشهد/ ۱۳۹۹	تبیین عوامل مؤثر بر فرزندآوری براساس دیدگاه زنان	تحلیل محتوای کیفی	افزایش مشکلات اقتصادی و ترس از ناامنی شرایط اجتماعی، فرزندآوری را کاهش و عوامل فرهنگی مانند سن ازدواج و عوامل اعتقادی مانند مقدر شدن روزی فرزند و سیاست‌های تشویقی دولت در راستای افزایش باروری، افزایش فرزندآوری را به دنبال دارد.	۲۵ زن سنین باروری	۵۴
کیودی و همکاران(۱۴)	کرمانشاه/ ۱۳۹۲	الگوی تصمیم گیری فرزندآوری	نظریه مبنایی	نیاز به فرزندآوری در جهت کاهش نیازهای درک شده، یکی از عوامل مؤثر در تصمیم‌گیری برای فرزند آوری است.	۳۴زن و مرد متاهل	۵۴
اسحاقی(۱۵)	تهران/ ۱۳۹۳	چالش های فرزندآوری زنان شاغل	نظریه مبنایی	چالش‌های برون‌شغلی و درون‌شغلی زنان شاغل مانند بدانگاری فرزندآوری بیشتر، هزینه‌های فرزندآوری، بازاندیشی در نقش مادری و ارزش فرزند، شرایط کاری زنان، برجستگی هویت شغلی، قدرت چانه‌زنی زنان، تعارضات نقش مادری- همسری، تجربه زیسته فرزندآوری، ضعف در خودکارآمدی مادرانه، رضایت زناشویی، انضباط نامرئی بدن و کاهش حمایت‌های خانوادگی از فرزندآوری، آنها را به سمت کم فرزندی سوق می‌دهد.	۲۴ زن متأهل شاغل	۴۲
سیفی(۱۶)	تلویزیون سراسر ایران/۱۳۹۴	بررسی انتقادی بازنمایی عوامل مؤثر بر فرزندآوری در آگهی های تلویزیون با رویکرد دینی	نشانه شناسی	عوامل مؤثر بر کاهش فرزند آوری شامل تغییرات فردی (فردگرایی و عدم تمایل به تشکیل خانواده، افزایش سن ازدواج، طلاق، افزایش سطح تحصیلات و اشتغال زنان)، فرهنگی (فرزندسالاری، تحقیر کار خانگی و مادری و تجمل‌گرایی) و اجتماعی(خانواده هسته‌ای، آپارتمان‌نشینی و کوچک شدن فضای خانه‌ها و مشکلات اقتصادی و نمایش تک فرزندی) در آگهی می‌باشد.	۱۰ آگهی که در بین سریال در ساعت ۹ شب پخش می‌شدند	۳۸
توکلی(۱۷)	تهران/ ۱۳۹۹	فرزندآوری از دیدگاه زنان متاهل با تاکید بر نگرش دینی	نظریه داده بنیاد	فرزندآوری به عنوان یک نیاز در دو بعد بیان شده است. نگاه خدا محور که در آن اهمیت نسل توحیدی و نگاه خود محور که در آن تمایل فرد به فرزندآوری مهم است.	۱۶ زن متأهل بدون فرزند	۵۰
چمنی(۱۸)	تهران/ ۱۳۹۵	مطالعه چالش های فرزندآوری در شهر تهران با تأکید بر روش ترکیبی	ترکیبی(کیفی و کمی)	متغیرهای تعداد خواهر و برادر پاسخ‌گو، سن ازدواج، محل تولد، اختلاف سنی همسران، درآمد خانواده، تحصیلات زن، مشارکت زنان در تصمیم‌گیری در امور خانواده، استقلال روانی یا رضایت از زندگی، نگرش مثبت و منفی به فرزند، ترجیح جنسی، نگرش به سقط جنین، مدیریت بدن، دین‌داری و تقدیرگرایی از عوامل مؤثر بر باروری است.	۲۰ زن متأهل	۴۸
رازقی نصرآباد(۱۹)	تهران/ ۱۳۹۳	چگونگی تاثیرگذاری تحصیلات زنان بر تاخیر در فرزندآوری در بین دانشجویان دانشگاه های تهران	کیفی با رویکرد اکتشافی	زنان دانشجو به دلیل صرف زمان طولانی از وقت برای فعالیت‌های آموزشی و تحقیقی، مشکلات مربوط به انجام همزمان نقش دانشجویی و مادری و مسائل مالی و اقتصادی که در ابتدای ازدواج با آن‌ها مواجه هستند، فرزندآوری را با تاخیر آغاز می‌کنند. تحصیلات، دانش و توانمندی زنان در زمینه تنظیم باروری و به‌کارگیری روش‌های موثرتر را ارتقا بخشیده است. هم‌چنین تاخیر در فرزندآوری با این حقیقت مرتبط است که زنان با تحصیلات بالاتر در درون خانواده، قدرت تصمیم‌گیری بالاتری در مورد زمان فرزندآوری، فاصله موالید و تعداد فرزندان دارند.	۲۵ دانشجوی زن ازدواج کرده	۳۸
تاج بخش(۲۰)	شیراز/ ۱۳۹۹	مطالعه زمینه ها و بسترهای کاهش نرخ باروری:	ترکیبی	عوامل کاهش نرخ باروری شامل این موارد بودند: بازاندیشی فرصت‌های فردگرایانه، فقدان اثربخشی و کارآمدی سیاست‌های جمعیتی، ترس از بیماری کرونا، فرسایش سرمایه اجتماعی درون خانواده، سبک نوین زندگی و ایدئولوژی‌ها و ارزش‌های نوظهور، کمرنگ شدن ابعاد نگرشی و عملی ارزش‌های دینی، ناسامانی و شوک های اقتصادی، بزرگ‌پنداری دافع‌های فرزندآوری، محدودیت‌های پذیرفته شده اجتماعی و تحولات خانواده	۱۹ زن متأهل	۴۸
رضوی‌زاده(۲۱)	مشهد/ ۱۳۹۴	زمینه های کم فرزندطلبی و تأخیر در فرزندآوری	اتنوگرافی	نتایج نشان داد زوجین پس از شروع زندگی مشترک در مورد فرزندآوری مذاکره می‌کنند. اطرافیان معمولاً تلاش می‌کنند در تصمیمات زوجین مداخله کنند، لکن این تلاش‌ها تاثیر اندکی دارد . دغدغه‌های فرزندمحور(به ویژه ترینی)و والدمحور (اقتصادی، رفاهی و محدودیت‌زایی)موجب کم‌فرزندی و تأخیر در فرزندآوری می‌شود. پاره‌ای از زمینه‌های ذهنی و عینی از جمله وجه ارزش یافتن کم‌فرزندی و تمهیدات نهادیِ مشوق کم‌فرزندی موجب ترغیب زوج‌ها به کم فرزندی شده است.	۱۷ زن متأهل	۵۲
آقایاری هیر(۸)	تبریز/ ۱۳۹۵	فرزندآوری به مثابه مخاطره (مطالعه‌ی کیفی زمینه های کم فرزندی در شهر تبریز)	نظریه ی زمینه ای	تغییرات کارکردی خانواده و تحلیل نقش مادری، پذیرش اجتماعی و نهادینه شدن کم فرزندی، کاهش فشار/ حمایت اجتماعی، عبارت آموزی نسلی، فرزندآوری نسلی، بی‌اعتمادی به سیاست‌های تشویقی، برساخت رسانه ای و پزشکی کم-فرزندآوری جزء عوامل تسهیل گر کم فرزندی هستند.	۳۰زن	۵۰
عباسی(۲۲)	خراسان شمالی/ ۱۳۹۵	تبیین عوامل تأثیرگذار بر رفتار باروری از دیدگاه متخصصین	تحلیل محتوا	علل کم فرزندی شامل عوامل زمینه‌ای شامل رفاه و دسترسی، فعالیت‌های اجتماعی، استقلال و اقتدار زن، عوامل قومی و مذهبی شامل بسته‌های تشویقی دولتی، تأثیرپذیری از فضای مجازی، وضعیت بهداشتی جامعه، عوامل فردی شامل رفتارهای سلامت باروری، خودحمایتی، تمایل باروری زوجین، رجحان جنسیتی زوجین، قیدوبندهای فرزندآوری، دغدغه‌های سلامتی مادر و فرزند می‌باشند.	۴۰زن	۵۲
عبدالهی(۲۳)	تهران/ ۱۳۹۴	عقلانیت اقتصادی و اجتماعی و کنش فرزندآوری در شهر تهران	نظریه ی زمینه ای	احساس ناامنی اقتصادی و اجتماعی و رشد فزاینده هزینه‌های فرزندان، شرایطی را به وجود آورده که خانواده‌ها با تعریف فرزندآوری به مثابه تعهدی بلندمدت و مسئولیتی الزام‌آور، درصدد عقب‌نشینی از یک تصمیم غیرقابل بازگشت باشند.	۶۰نفر زن و ۲۹ نفر مرد متأهل	۵۲

[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-13]

حمید یفر(۲۴)	رشت/ ۱۳۹۵	دیدگاه بی فرزندان ارادی دربارهٔ فرزندآوری	پژوهش میدانی کیفی	افراد، داشتن یا نداشتن فرزند را انتخابی می‌دانند که می تواند به علت انتخاب‌های دیگر به تعویق بیفتد یا سرکوب شود. با این حال، بین دو جنسیت از نظر گرایش به بی فرزندی تفاوت وجود دارد. به‌طوری که زنان، مادر شدن را برای شکل گیری هویت خود مهم تلقی می کنند، اما مردان چنین نظری دربارهٔ پدر شدن ندارند. مهم ترین علت بی فرزندی را می توان در پنج مؤلفه خلاصه کرد: مسئولیت های زیاد پدر و مادری، محدودیت های اجتماعی فرزند برای والدین، محدودیت‌های زناشویی فرزند برای والدین، هزینه‌های بالای داشتن فرزند و خطرات بارداری برای زنان. گونه شناسی بی فرزندی ارادی سه دسته از بی فرزندان را نشان می دهد. بی فرزندان دائمی، بی فرزندان موقت و بی فرزندانی که تصمیم مشخصی برای داشتن یا نداشتن فرزند ندارند.	۱۳ نفر از افراد بی فرزند	۴۶
شمس قهفرخی(۲۵)	اصفهان/ ۱۴۰۱	چالش های اجرای سیاست‌های تشویقی فرزندآوری در شهر اصفهان	نظریه‌ی زمینه‌ای	فرزندآوری به مثابه امر خصوصی، مشوق های ناکافی و بی ارزش، ابهام در سیاست گذاری از تصویب تا اجرا و سیاست های موقتی و مقطعی منجر به بی اعتمادی نهادی و غیرنهادی شده است. این گونه عوامل همسوسازی خواسته افراد با سیاست-ها را دشوار و پیچیده نموده است. موفقیت سیاست‌های حامی فرزندآوری در گرو اعتماد متقابل مردم و دولت است.	۳۰ زن و مرد	۴۴
بهمنش(۹)	بابل/ ۱۳۹۷	تبیین علل تک فرزندی از دیدگاه زنان	مطالعه ترکیبی	تک فرزندی در زنان بابلی متأثر از رسانه و الگوهای اجتماعی است که با تقدم خویشتن همراه می باشد. آینده تضمین نشده و تعارض زناشویی، تک‌فرزندی را تقویت می کند.	۱۳ زن متأهل تک فرزند	۵۴
خدیوزاده(۲۶)	مشهد/ ۱۳۹۵	تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر قصد زوجین برای داشتن فرزند اول	مطالعه ترکیبی	چهار مقوله اصلی در مورد تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر قصد زوج‌ها برای داشتن اولین فرزندشان شامل ۱) درک از شبکه اجتماعی مرتبط با باروری، ۲) بروز انواع مختلف تأثیرات اجتماعی، ۳) قضاوت ذهنی نسبت به مزایای شبکه اجتماعی و تناسب آن با زندگی شخصی و ۴) تعامل زوجین با شبکه اجتماعی.	۲۴ زن متأهل	۵۲
کرد زنگنه(۲۷)	اهواز/ ۱۳۹۸	پیامدهای تأخیر فرزندآوری	تحلیل محتوای کیفی	تأخیر در فرزندآوری یکی از الگوهای جدید باروری در جامعه است که همانند تصمیم به باروری بین زوجین در سطح خرد انجام می‌شود، اما از طرفی خود متأثر از بسترهای خرد و کلان جامعه است.	۳۰ زن متأهل	۴۴
گلپایگانی(۲۸)	تهران/ ۱۳۹۴	بررسی عوامل موثر بر تغییر نگرش خانوادهای ایرانی در خصوص کم فرزندآوری با نگاه به سیاست های جمعیتی	تحلیل کیفی	عوامل موثر بر تغییر نگرش خانواده های ایرانی شامل: تغییر در سبک زندگی، بالا بودن مولفه فردگرایی و پایین بودن مولفه مسئولیت پذیری، بیشترین سهم تاثیر گذاری را دارد. نکته‌ی حائز اهمیت قرار گرفتن مسائل مالی و رفاهی در سطوح پایین تر نرخ تاثیر گذاری است.	۱۵ نفر زن متأهل	۴۸
رضایی(۲۹)	دهلران/۱۴۰۰	بررسی و تحلیل دلایل کم میلی زنان به فرزندآوری	نظریه مبنایی	۱۰ مضمون محوری در مورد بی فرزندی یا کم میلی به فرزندآوری در زنان متأهل وجود دارد که عبارتند از: چالش های اقتصادی، ناکارآمدی خانواده پرجمعیت، مدیریت بدن، تحمل دوگانه، قسمت و تقدیر، اضطراب و هراس، ناباروری ناخواسته و لاعلاج، توافق مشروط، گذشتهٔ خود و دیگری و فشار اجتماعی	۱۱ نفر از زنان متأهل	۴۶
شاکر نژاد(۳۰)	اهواز/ ۱۳۹۴	دیدگاه زنان و مردان تک فرزند شهرستان اهواز در باره فرزندآوری	فنومنولوژی	مؤلفه‌هایی که باعث سوق دادن زوجین به فرزندآوری میشوند شامل قومیت، عزت نفس والدین، احساس مثمر ثمر بودن و موانع سوق دادن زوجین به فرزندآوری شامل اقتصاد، شغل، وظیفه و بیماری والدین می باشند.	۳۵ زن و مرد متأهل	۵۰
جهانگیری(۳۱)	اهواز/۱۳۹۳	ساخت فهم زنان تک‌فرزند از چالش‌های فرزندآوری	نظریه زمینه‌ای	یافته‌ها نشان می‌دهند که عدم حمایت کافی از زنان و خانواده و نداشتن زمان کافی به‌واسطه‌ی شاغل بودن یا ادامه تحصیل به عنوان شرایط علّی چالش‌های پیش روی فرزندآوری می‌باشند. زنان در مواجهه با این چالش‌ها در بستری که مشکلات مالی و مسکن در آن وجود دارد و تجربه‌ی ناخوشایندی از تعداد زیاد اعضای خانواده دارند و مداخله‌ی فضای اجتماعی مخاطره‌آمیز و بالا بودن هزینه‌های فرزندآوری، استراتژی تک‌فرزندی را انتخاب می کنند.	۲۰ زن دارای یک فرزند	۴۸
حاتم حسینی(۳۲)	۱۳۹۳/اهواز	تحلیل کیفی کنش فرزندآوری زوج های عرب شهر اهواز	نظریه زمینه‌ای	نتایج این بررسی که با بهره گیری از رویکرد نظریه‌ی زمینه‌ای و از طریق مصاحبه‌ی عمیق با ۲۰ زوج از عرب های شهر اهواز انجام شده حاکی از آن است که سه نوع رویکرد معنایی از کُنش فرزندآوری بر اساس نحوه تاثیر زمینه‌ی کُنش، معانی اطلاق شده به فرزندآوری و بروز عملی این کُنش قابل تشخیص است که عبارتند از: فرزندآوری به عنوان یک کُنش التیام‌بخش- ترمیمی، فرزندآوری به عنوان یک کُنش آینده نگرانه ـ اندیشمندانه، فرزندآوری به عنوان یک کُنش محدود کننده ـ امنیتی	۲۰ زوج از عرب های شهر اهواز	۴۲

جدول شماره ۲: مضامین استخراج شده از مطالعات کیفی

طبقات اصلی	طبقات فرعی	برخی از کدها
تسهیل کننده فرزندآوری	عوامل اعتقادی	نگاه خدامحور(۱۷)، نگاه مقدس و روحانی و توام با مسئولیت پذیری به "نقش مادری"(۲۸)، تاکید بر گزاره ی "برکت" در پی تولد فرزند(۲۸)
	عوامل فردی	تمایلات زوجین(۱۷)، احساس مثمر ثمر بودن(۳۱)، روحیه ایثار و از خودگذشتگی
	عوامل خانوادگی-اجتماعی	فشارهای خانواده و اجتماع ، قومیت، نگرش والدین به فرزندآوری، رفع تعارضات زناشویی، رهایی از انگ ناباروری
موانع فرزندآوری	عوامل جمعیت شناختی	افزایش تحصیلات، افزایش اشتغال زنان، افزایش سن ازدواج
	عوامل اقتصادی	هزینه‌های سنگین فرزندآوری، بحران و تورم اقتصادی، مشکلات مادی و معیشتی، تاکید بر درآمد پایدار
	عوامل خویشتن خواهانه	نگرانی از برهم خوردن تناسب اندام، راحت‌طلبی، پایین بودن مسئولیت‌پذیری، رهایی از مصائب فرزندآوری
	عوامل فرهنگی	الگوپذیری از رسانه‌ها و اجتماع، مدرنیزه شدن زندگی، شهرنشینی و آپارتمان‌نشینی، سبک نوین زندگی(تجمل گرایی)، ارزش شدن کم‌فرزندی و نهادینه شدن آن، کاهش ارزش مادری، جایگزینی حیوانات خانگی به جای فرزند، فرزند سالاری
	عوامل اجتماعی	افزایش استقلال در تصمیم گیری، نبودن حمایت‌های خانوادگی و سازمانی، نابرابری اجتماعی علیه زنان، ترس از بزهکاری فرزندان، ناسالم بودن فضای جامعه، ترس از آسیب‌ها و انحرافات اجتماعی
	عوامل سیاسی	آموزش تنظیم خانواده در دانشگاه، کافی نبودن میزان مرخصی زایمان، تامین اجتماعی ناکافی، مشوق های ناکافی، ناکارآمدی سیاست‌ها
	عوامل مرتبط با سلامتی	داشتن بیماری جسمی، بیماری روحی، ناباروری ناخواسته، ترس از بارداری و مخاطرات آن

[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-13]

بحث

این مطالعه با هدف بررسی عوامل مرتبط با فرزندآوری در ایران از طریق مرور نظام‌مند مطالعات کیفی انجام شد. یافته‌های حاصل از مطالعه شامل تسهیل‌کننده‌ها و موانع فرزندآوری به‌دست آمد و عدم فرزندآوری تبعات در سطوح مختلف جمعیتی، خانوادگی، فردی داشت.

تسهیل‌گرهای فرزندآوری در زیرطبقات عوامل اعتقادی، فردی، اجتماعی، خانوادگی بود. عوامل اعتقادی از عوامل تسهیل‌گر در فرزندآوری بود که در مطالعه عباس‌زاده و همکاران بین دین‌داری و خانواده‌گرایی با نگرش و تمایل به فرزندآوری رابطه مثبتی وجود داشت(۳۳). در مطالعه نقیبی و همکاران نیز مشخص شد گرایش به فرزندآوری متأثر از باور دینی زنان می‌باشد و این تأثیر در حضور متغیرهای اقتصادی-اجتماعی نقش بیشتری را ایفا می‌کند(۳۴).

عوامل فردی (تمایلات زوجین، احساس مثمرثمر بودن و ...) از دیگر عوامل موثر بر فرزندآوری بودند. کبودی و همکاران به این نتیجه رسیدند که فرزندآوری لزوماً به معنای تمایل قلبی برای داشتن فرزند نیست، بلکه افراد به هر دلیلی اعم از علایق شخصی یا اعتقاد به‌وجود کارکرد ویژه‌ای برای فرزند (دیگر) به این نتیجه می‌رسند که داشتن فرزند می‌تواند بخشی از نیازهای درک شده آن‌ها را کاهش دهد(۱۴). نتایج مطالعه‌ای که طاووسی بر روی ۲۰۹۳۵ نفر متاهل واجد شرایط از ۳۲ استان کشور انجام داد نشان داد ۳۱/۸ درصد از پاسخ‌دهندگان به فرزندآوری تمایل داشته و مابقی آن‌ها (۶۸/۲ درصد) به فرزندآوری تمایلی نداشتند(۳۵). عوامل خانوادگی- اجتماعی از قبیل فشارهای خانواده و اجتماع، قومیت، نگرش والدین به فرزندآوری، رفع تعارضات زناشویی و رهایی از انگ ناباروری نیز از دیگر عوامل تسهیل‌گر در فرزندآوری بودند. هرچه نگرش والدین به فرزندآوری مثبت‌تر باشد، تمایل به فرزندآوری و تعداد فرزندان آن‌ها بیش‌تر است. هرچه نگرش والدین به فرزندآوری منفی‌تر باشد تمایل به فرزندآوری و تعداد فرزندان آن‌ها کم‌تر است(۳۶،۳۷). دیدگاه اقوام و فامیل، خانواده زن و مرد و همچنین تعداد فرزندان با تاکید بر جنسیت پسر می‌تواند بر فرزندآوری موثر باشد که با مطالعات خدیوزاده، شاکری‌نژاد همسو می‌باشد(۳۰،۲۶). برخی از یافته‌ها نشان می‌دهند فرزندآوری از طرفی برای حل تعارضات زناشویی و از طرفی دیگر برخی تعارضات زناشویی را مانع فرزندآوری می‌دانستند. اهمیت رضایت از روابط زناشویی و هم‌چنین رضایت از زندگی فرد را می‌توان به عنوان عاملی در تمایل به داشتن فرزند اشاره کرد(۳۸).

اما در مطالعه غفاری سردشت، حل‌شدن تعارضات زناشویی به دنبال آمدن فرزند، از راه‌حل‌های ریش‌سفیدان و راه‌حلی برای دلبستگی شوهر و پایبند کردن وی به زندگی می‌باشد که یکی دیگر از عوامل مؤثر بر فرزندآوری است(۲).

از موانع فرزندآوری، عوامل جمعیت‌شناختی، خودخواهانه، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و عوامل مرتبط با سلامتی بود.

عوامل جمعیت‌شناختی مانند افزایش سن ازدواج، تجربه ناخوشایند از زایمان قبلی، افزایش تحصیلات، افزایش اشتغال زنان و تجربه زیسته دوران کودکی از موانع فرزندآوری می‌باشند. توزیع سنی ازدواج در جامعه یکی از عوامل اجتماعی تاثیرگذار در باروری از دیدگاه زنان می‌باشد(۲۲،۲۶). در مطالعه پیرداده ۸۰ درصد زنان ترس از بارداری و زایمان داشتند(۳۹). تحصیلات و تمایلات باروری نیز رابطه منفی با هم دارند(۳۶). افزایش سطح تحصیلات و اختصاص زمان بیش‌تری به تحصیل منجر به ازدواج دیرهنگام و تأخیر در باروری می‌شود. هم‌چنین والدین تحصیل‌کرده کیفیت تربیت فرزندان را بر کمیت ترجیح می‌دهند. نگرانی از آینده فرزندان، تداخل فرزندآوری با علایق، تفریحات، برنامه‌های کاری و تحصیلی فرد دو دلیل مهم نخواستن فرزند است(۳۸،۴۰). بهبود موقعیت زنان از طریق افزایش

[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-13]

سطح تحصیلات منجر به افزایش استقلال تصمیم‌گیری می‌شود(۱۹).

از عوامل موثر بر فرزندآوری، عوامل اقتصادی بوده است که در یافته‌های طاووسی و همکاران (۱۳۹۵)، حائری مهریزی و همکاران (۱۳۹۶) و عبداللهی و رحیمی (۱۳۹۶)، نگرانی برای تأمین آینده فرزندان و هراس از افزایش مشکلات اقتصادی با آوردن فرزند، عامل بازدارنده فرزندآوری است(۴۲،۴۱،۲۳). هم‌چنین بیکاری در کشور مشکلاتی در حوزه اشتغال، درآمد و مسکن ایجاد می‌کند و این مشکلات ازدواج و باروری را تحت تأثیر قرار می‌دهند(۴۴،۴۳). درجه شغلی یکی دیگر از متغیرهای مؤثر بر فرزندآوری در مطالعات بود. شاغل بودن و گروه شغلی اثرات معنی‌داری بر تمایلات فرزندآوری و فاصله‌گذاری بین موالید دارد. یافته‌ها در مطالعه مشفق و همکاران نشان می‌دهد که بین میانگین تعداد بچه‌های زنان بر حسب گروه‌های شغلی تفاوت معنی‌دار وجود دارد که هم‌سو با نتایج مطالعه حاضر است(۴۵).

یکی دیگر از موانع فرزندآوری، ویژگی‌های خودخواهانه بود. زنان با الگوپذیری از فضای مجازی، رسانه‌ها و سایر افراد جامعه، به درک جدیدی از فرزندآوری دست یافته‌اند. زنان فرزندآوری را مخلّ آسایش و راحتی خود و مسبب محدودیت‌های مختلف در زندگی می‌دانند و از نظر آنان دشواری‌های نگهداری از فرزند بسیار بزرگ قلمداد می‌شود. آنان فرزندآوری را مانع زیبایی ظاهری خود و حتی مانع پیشرفت خود در دنیای مدرن می‌دانند. در واقع رسانه‌های نوین به صورتی هدفمند، زنان شاغل و تحصیل‌کرده را الگوی زن موفّق به جامعه معرفی می‌کنند و ایفای نقش مادری را کم‌ارزش نشان داده و در نتیجه تمایل به فرزندآوری را کاهش می‌دهند. به نظر می‌رسد سبک زندگی مدرن، چهارچوب شناختی، انگیزشی و رفتاری در آنان به وجود می‌آورد که مانع فرزندآوری است(۴۶). مطالعه خدیوزاده تاثیر مهم شبکه‌های اجتماعی بر باروری به‌ویژه بر تولد فرزند اول را نشان داد؛ هم‌چنین رسانه‌ها می‌توانند به شکل مستقیم و غیرمستقیم بر ایده‌آل‌های فرزندآوری و اندازه خانواده تاثیر بگذارند(۲۶). از طرفی نگرش مردم نسبت به فرزندآوری تغییر کرده است و از نظر اجتماع، داشتن فرزند زیاد دیگر قابل قبول نیست(۹). کیفیت‌بخشی به تربیت کودکان دلیل فاصله‌گذاری بیشتر بین تولد فرزندان بود که با یافته‌های تاشی و همکاران (۱۳۸۹) هماهنگ بود(۴۷). لذا به‌نظر می‌رسد سیاست‌هایی از قبیل ارائه برنامه‌های فرزندپروری در رادیو و تلویزیون و کارگاه‌های رایگان برای بیان اهمیت فرزندآوری و فواید آن و مهارت‌های فرزندپروری برای خانم‌های سنین باروری بخصوص شاغلین برگزار شود.

آموزش تنظیم خانواده در دانشگاه، کافی نبودن میزان مرخصی زایمان، تامین اجتماعی ناکافی، مشوق‌های ناکافی و ناکارآمدی سیاست‌ها از عوامل سیاسی موثر بر فرزندآوری بود. اغلب کشورها برای از بین بردن موانع فرزندآوری و برای تلفیق راحت‌تر زندگی شغلی و خانوادگی زنان با سیاست‌های دوست‌دار خانواده از قبیل گسترش مراکز مراقبت از فرزندان، مرخصی‌های والدین، پدران و مادران و نیز ساعات کاری انعطاف‌پذیر راهکارهایی را اجرا می‌نمایند(۳۹). بنابراین امید است مهدکودک‌های مناسب در محل کار شاغلین، تسهیلات مادی برای هزینه‌های مهدکودک و تشویق‌های مادی و معنوی کارکنان در ارتباط با فرزندآوری در نهادینه نمودن این امر موثر واقع شود. همچنین عدم حمایت‌های دولت در درمان مشکلات مربوط به باروری و هزینه‌های هنگفت درمان ناباروری از جمله عواملی هستند که به این مسئله دامن می‌زنند که برای تشویق زوج‌ها برای فرزندآوری نیاز به تغییر در سیاست‌های دولت می‌باشد. برخی از زنان به‌دلیل بیماری‌های جسمی و روانی قادر به فرزندآوری نیستند که در مطالعه محمودیان نیز به آن اشاره شده است(۴۸). لازم به ذکر است که یکی از محدودیت‌های

[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-13]

این پژوهش، عدم دستیابی به تمام متن بعضی از مقالات مرتبط با موضوع پژوهش بوده است که قابل کنترل توسط پژوهشگران نبود. در این مطالعه تلاش شد تا با توجه به موضوع پژوهش یعنی فرزندآوری، از مطالعات کیفی منتشر شده در ایران بدون محدودیت سال استفاده شود. علت عدم استفاده از مطالعات انجام شده در سایر کشورها به این دلیل است که فرهنگ و سیاست‌های بهداشتی- جمعیتی در ایران نسبت به سایر کشورها در خارج از ایران یکسان نبوده و دارای تفاوت‌هایی است و این مسئله می‌تواند در تفسیر نتایج مطالعه اثرگذار باشد لذا نویسندگان مقاله به مقالات کیفی فارسی صورت گرفته در ایران اکتفا نمودند.

مطالعه حاضر نشان داد که عوامل مختلفی بر فرزندآوری تاثیر می‌گذارند که عوامل تسهیل‌کننده و موانع فرزندآوری دو عامل اصلی آن می‌باشند. مسئله فرزندآوری امری بسیار مهم و چند بعدی است که به عنوان یکی از عوامل اصلی تضمین‌کننده بقاء نسل محسوب می‌گردد. نتایج مطالعه حاضر می‌تواند در طراحی ابزار مناسب برای انجام مطالعات کمّی مورد استفاده قرار گیرد. به‌کارگیری موضوعات شناسایی شده در مطالعه حاضر در زمینه عوامل مرتبط با فرزندآوری، می‌تواند توسط افراد دخیل در امر سیاست‌گذاری‌های جمعیتی سودمند باشد. با برنامه‌ریزی صحیح در جهت جلب اعتماد افراد و توجه بیشتر به شرایط اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی می‌توان بستر فرزندآوری در جامعه را گسترش داد و از منظر دیگر نهادینه‌سازی ارزش‌های معنوی و دینی بین جوانان و زوجین سبب می‌شود که باور آن‌ها نسبت به جایگاه خانواده در زندگی و اولویت‌بندی نقش‌ها در خانواده و پایبندی به آن اصلاح و تقویت شود. درنهایت، می‌توان گفت بدون توجه به مشکلات و انتظارات جامعه، نمی‌توان انتظار بالارفتن افزایش جمعیت در کشور را داشت.

سپاسگزاری

این مقاله منتج از طرح تحقیقاتی مصوب در کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی مازندران با کد IR.MAZUMS..REC.1402.17345 است. از معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی مازندران برای حمایت و تصویب این طرح پژوهشی تشکر و قدردانی می‌گردد.

References

1. Arjmand Siahpoush E , Zeini Wendian M, Rezapour D. A Sociological Analysis for Factors Affecting the Attitude toward Childbearing (Case Study: Employees of Andimeshk Department of Education. Quarterly Journal of Social Development 2021: 16(1): 59-78.
2. Rastegar Kh, Mohamadi M, Reyahi Mn. Women's Valuation Orientation and Fertility Control. Strategic studies of women 2017; 19(75): 7-31 (Persian).
3. Montazeri R, Sodagar Omidi N, Kazemian M, Ahmadian M. The youth of the population, why and how? J Behorz 2022; 33(112): 30-34.
4. Rahnama A, Roozbeh N, Salimi Asl A, Kazami Gerashi Z, Abbaszadeh M, Dabiri F. Factors Related to Childbearing in Iran: A Systematic Review. J Prevent Med 2022; 9(1): 6-17 (Persian).
5. Enayat H, Parnian L. The study of cultural globalization and tendency to fertility. Journal of Women & Sosiety 2013; 4(2): 109-136.
6. Ansari Majd M, Khalajabadi Farahani F, Naghibi A, Moosazadeh M, Khani S. Effect of transtheoretical model-based education on women attitudes and stages of change toward childbearing behavior. J Mazandaran Univ Med Sci 2019; 29(174): 134-147 (Persian).

[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-13]

7. Ghaffari F, Motaghi Z. Factors Affecti (ng Childbearing Based On Women's Perspectives: A Qualitative Study. Navid No 2021; 23(76): 33-43 (Persian).
8. Aghayari Heir T, Farkhi Nagaristan M, Latifi Majzah SS. Having a child as a risk (a qualitative study of low birth rates in Tabriz city. Women's Strategic Studies 2015; 73: 33-37 (Persian).
9. Bahmanesh F, Taghizadeh Z, Vedadhir A A, Ebadi A, Pourreza A, Abbasi Shawazi MJ. Explaining the Causes of Single Child Based on Women's Views: A Qualitative Study. IRJE 2019; 15(3): 279-288.
10. Majd MA, Naghibi A, KhalajAbadi-Farahani F, Moosazadeh M, Khani S. The effect of transtheoretical model-based education on reproductive age woman's decision making toward childbearing. Journal of Nursing and Midwifery Sciences 2021; 8(4): 238.
11. Noblit GW, Hare RD. Meta-ethnography: synthesizing qualitative studies. Newbury park CA: Sage; 1988.
12. Bondas T, Hall E. A decade of metasynthesis research in health sciences: A meta- method Int J Qual Stud Health Well-being 2007; 2(2): 101-113.
13. Tong A, Sainsbury P, Craig J. Consolidated criteria for reporting qualitative research (COREQ): a 32-Item checklist for interviews and focus groups. Int J Qual Health Care 2007; 19(6): 349-357.
14. Marzieh Kabudi, Ali Ramzankhani, Homan Manouchehri, Ebrahim Hajizadeh, Marjan Haghi. The decision-making process of childbearing decision: a qualitative study. Payesh 2013; 12(5): 505-515 (Persian).
15. Eshaghi M, Mohebi SF, Papynezhad S, Jahandar Z. Childbearing Challenges for Working Women; a Qualitative Study. Woman in Development & Politics 2014; 12(1): 111-134.
16. Seifi S, Akbari K. Critical study of representation of factors affecting childbearing in TV ads with religious approach. Religious Studies of the Media 2021; 3(9-10): 53-80.
17. Tavakoli S, Rafiei Honar H. Childbearing from the Perspective of Married Women with an Emphasis on Religious Attitudes. Studies in Islam and Psychology 2021; 15(28): 107-130 (Persian).
18. Chamani S, Moshfeq M, Shekarbeigi A. The Study of Challenges pertaining to the Child Bearing in Tehran City with the Emphasis on the Mixed Method. Gender and Family Studies 2015; 3(1): 9-38 (Persian).
19. Razghi Nasrabad HB. How women's education affects the delay in having children: the results of a qualitative study among students of Tehran universities. Social and cultural strategy 2016; 20(5): 167-190 (Persian).
20. Tajbakhsh GH. Studying the fields and platforms of fertility rate reduction: a qualitative research. Population Journal 2021; 27(113-114): 69-96.
21. Razavizadeh N, Ghaffarian E, Ethric A. The areas of low childbearing and delay in childbearing under study: Mashhad women. Culture strategy 2015; 8(31): 73-98.
22. Abbasi Z, keshavarz Z, Abbasi- Shavazi M J, Ebadi A. Factors affecting on fertility behavior from the perspective of professionals: A qualitative study. Koomesh 1397; 21(1): 155-163 (persian).
23. Abdollahi A, Farjadi G. Socio-Economic Rationality and Childbearing Behavior in tehran City: Results from a Qualitative Study. Iranian Population Studies 2016; 2(2): 101-131 (Persian).

[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-13]

24. Hamidifar M, Kanani MA, Abdollahi chanzanaq H. Voluntary childless' sight on childbearing: A study in Rasht. Sociological Cultural Studies 2017; 8(3): 25-50.
25. Ghafarkhi Sh, Askari Nadushan A, Aini Z, Rouhani H, Abbasi Shawazi MJ. Challenges of New Pronatalist Population Policies and Programs in Iran: A Qualitative Study in the City of Isfahan. Journal of Population Association of Iran 2021; 16(32): 79-112 (Persian).
26. Khadivzadeh T, Latifnejad Roudsari R, Bahrami M, Taghipour A, Abbasi Shavazi J. The influence of social network on couples' intention to have the first child. Iran J Reprod Med 2013; 11(3): 209-210 (Persian).
27. Kurdzanganeh J, Ghasemi Ardahai. Consequences of delay in having children: a qualitative study in Ahvaz city. Strategic studies of women 2019; 22(85): 123-145 (Persian).
28. Golpayegani Z. Investigating the factors affecting the change of attitude of Iranian families regarding low childbearing with a view to demographic policies. International conference of humanities, psychology, social sciences. 2015 Nov 18; Tehran, Iran. 2015. (Persian).
29. Rezaei T, Mohammadi A. Investigating the Reasons for Women Reluctance to Have Children. Ilam Culture 2022; 22(72.73): 118-137 (Persian).
30. Jahangiri J, Ahmadi H, Tabiee M, Moltafet H. Construction of One- Child Women Understanding Of Childbearing Challenges (Participants: One- Child Women of Ahvaz). Quarterly Journal of Social Development (Previously Human Development) 2014; 9(1): 85-110 (Persian).
31. Shakerinejad G, saki M, Jarvandi F, haginajaf S. Views of Khuzestani's men and women with single child about childbearing: a qualitative study. Toloo-e-Behdasht 2017; 15(5): 81-94 (Persian).
32. Hosseini H, Pak Sarasht S, Rezaei M, Mehrganfar M. Qualitative analysis of childbearing behavior of Arab couples in Ahvaz city. Journal of Population Association of Iran 2014; 9(17): 134-162 (Persian).
33. Abbaszadeh M, Aghayari Hir T, Alizadeh Aghdam MB, Adlipour S. Atti-tude towards childbearing among married women and men aged 18-49 years: The role of religiosity, family, modern media, and modern rethinking. Payesh 2019; 18(2): 173-182 (Persian).
34. Naqibi S, KhazaeiPul M, NajafiTrojany S. The relationship between re - ligious beliefs and the tendency towards childbirth in married women attending to the health and medical centers of Behshahr in 1397 . J Halal Res 2020; 2(2): 88-101 (Persian).
35. Tavousi M, Haerimehrizi A, Sadighi J, Motlagh ME, Eslami M, Naghizadeh F, et al. Fertility desire among Iranians: a nationwide study. Payesh 2017; 16(4):401-410 (Persian).
36. Khadivzadeh T, Arghavani E, Shakeri MT. Relationship between fertil - ity motivations and preferences in couples. Iran J Obstet Gynecol Infertil 2014; 17(114): 8-18 (Persian).
37. Kazemnejad A, Gholami Fesharaki M, Samadi S, Gilani N. Determining the factors affecting childbearing tendency in Tehran police personnel. J P Med 2015; 4(3): 208-301 (Persian).
38. Bagi M, Sadeghi R, Hatami A. Fertility intentions in Iran: Determinants and limitations. Strategic Studies of Culture 2022; 1(4): 59-80 (Persian).
39. Pirdadeh Beiranvand S, Behboodi Moghadam Z, Salsali M, Alavi Majd H, Birjandi M, Bostani Khalesi Z. Prevalence of fear of

[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-13]

childbirth and its associated factors in primigravid women: A cross-sectional study. Shiraz E Med J 2017; 18(11): e61896 (Persian).

40. Pezhhan A, Afshari P. Attitudes Of Women With Disabilities In Tehran Toward Childbearing (Persian). Res J Soc Work 2017; 4(11): 152-184.
41. Tavousi M, Motlagh ME, Eslami M, Haerimehrizi AA, Hashemi A, Montazeri A. Fertility desire among Iranians living in Tehran: reasons for desire and disinterest. Payesh 2016; 15(6): 663-668 (Persian).
42. Haerimehrizi AA, Tavousi M, Sadighi J, Motlagh ME, Naghizadeh F, Eslami M, et al. Reasons for fertility desire and disinterest among Iranian married adults: A population-based study. Payesh 2017; 16(5): 637-645 (Persian).
43. Lotfi R, Rajabi Naeeni M, Rezaei N, Farid M, Tizvir A. Desired numbers of children, fertility preferences and related factors among couples who referred to pre-marriage counseling in Alborz province, Iran. Int J Fertil Steril 2017; 11(3): 211-219.
44. Erfani A, McQuillan K. Rapid fertility decline in Iran: Analysis of in-termediate variables. J Biosoc Sci 2008; 40(3): 459-478.
45. Moshfegh M, Moradisani Q, Hoseinkhani S. An analysis of the re - lationship between employment and desire to have children among working women who are at the age of marriage in the country. Population 2017; 23(95): 1-24 (Persian).
46. Rasulzadeh Aghdam S , Afshar S , Adlipour S, MirMohammad Tabar S A. Analysis of the relationship between social capital and lifestyle with the tendency to have children (case study: students of Shahid Madani University of Azerbaijan). Social & Cultural Strategy Quarterly 2015; 20(5): 107-135 (Persian).
47. Tashi S, Fathizadeh T, Abedi HA, Kazemi A. Pregnancy Prevention Motivation of Young Women in their First Years of Marriage. Qom Univ Med Sci J 2010; 4(2): 39-44 (Persian).
48. Mahmudian H, Rezaie M. Women and low childbearing Action: The Case Study of Kurdish Women. Journal of Social and Cultural Council for Women and Family 2012; 14(55): 173-225.

[Downloaded from jmums.mazums.ac.ir on 2026-11-13]